

В І Д Г У К

на дисертаційну роботу **Махнюк Валентини Михайлівни «Наукове обґрунтування нових гігієнічних підходів до сучасного містобудування в Україні»** представлену на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.02.01 – “Гігієна та професійна патологія”

Актуальність теми дисертації. В комплексі заходів з охорони здоров'я населення крупних промислових міст з різною містоутворюючою базою і планувальними рішеннями важливе значення належить державному запобіжному нагляду на всіх етапах будівництва житлово-комунальних об'єктів. Нажаль, зміни у містобудівному і санітарному законодавстві, прийняті в Україні упродовж останніх років позбавили Державну санітарно-епідеміологічну службу України функцій запобіжного санітарного нагляду при розробці та погодженні генеральних планів міст, будівництва житлово-комунальних та промислових об'єктів на території населених місць. Дослідження ризику навколишнього природного середовища для здоров'я населення, яке проживає в урбанізованому місті є вкрай обмеженими. Дана дисертаційна робота й присвячена вивченню новітніх змін у містобудівному і санітарному законодавстві України, розробці санітарно-епідеміологічної здоров'язберігаючої складової до містобудівного та санітарного законодавства стосовно планування та забудови населених місць. Отже актуальність роботи не викликає сумніву.

Мета дисертаційної роботи полягала в науковому обґрунтуванні нових гігієнічних принципів до сучасного містобудівного процесу для створення безпечних умов життєдіяльності людини. Для досягнення цієї мети автором дисертаційної роботи поставлено і вирішено низку завдань, кожне з яких є окремим важливим питанням сучасної проблеми гігієни планування населених місць. Ці завдання чітко сформульовані автором у «Вступі» і на них надані відповідні відповіді у «Висновках». Для досягнення поставлених завдань дисертант вдало використала широкий спектр методик, які були направлені на виконання комплексу теоретичних, інструментальних та експериментальних досліджень. До їх складу входили комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження: бібліосемантичні, теоретичні, аналітичні, санітарно-епідеміологічної експертизи, епідеміологічні, соціологічні, анкетування та метод експертних оцінок, методи санітарно-гігієнічного обстеження, інструментальні методи, медико-статистичні. Нарешті для оцінки отриманих даних автором у роботі використані статистичні пакети прикладних програм StatSoft STATISTICA (v.6.0), Excel, для оцінки наявності та сили статистичного зв'язку між ознаками використаний критерій Пірсона (χ^2).

Наукова новизна отриманих результатів. За результатами комплексних досліджень автором вперше розроблено науково-обґрунтовану цілісну концепцію гігієнічного супроводу планування та забудови населених місць на території України, запровадження якої сприятиме створенню безпечних умов

життєдіяльності людини в сучасних урбанізованих населених пунктах. Нею внесено суттєве доповнення у теорію профілактичної медицини у сфері гігієни планування населених місць, яке полягає у здійсненні санітарно-епідеміологічної оцінки на основі ризикового підходу відповідності об'єктів містобудування медичним вимогам щодо безпеки для здоров'я людини та створення оптимальних умов життєдіяльності.

Практичне значення отриманих результатів. Результати з наукового обґрунтування профілактичних заходів та пропозицій для органів виконавчої влади різного рівня управління щодо планування та забудови міст з різною містоутворюючою базою втілені в низці законодавчих документів України з питань санітарного і містобудівного напрямів, зокрема 2 національних законів, постанові Верховної Ради України, 2 постановах Кабінету Міністрів України. Основні положення та висновки автора дисертаційного дослідження втілено в 5 ДБН. За участю дисертанта розроблені 3 ДСанПіНи та 2 зміни до чинних ДСП. Результати роботи використано при підготовці та виданні 2 монографій, 9 методичних матеріалів, які впроваджені у навчальні програми гігієнічних кафедр Національного Медичного Університету імені О.О. Богомольця, Національної Медичної Академії Післядипломної Освіти імені П.Л. Шупіка та практичну діяльність органів Держсанепідслужби України. Крім того, за безпосередньої участі автора дисертаційного дослідження вперше створені навчальний план і програма тематичного циклу удосконалення лікарів «Гігієнічні питання будівництва об'єктів містобудування в сучасних умовах», тривалістю 156 годин. План і програма навчального циклу схвалені вченою радою НМАПО імені П.Л. Шупіка 19.09.2012 р. протокол №7, а автор забезпечувала підвищення кваліфікації лікарів, також викладачів гігієнічних кафедр вищих медичних навчальних закладів на базі ДУ «ІГМЕ ім.О.М. Марзеєва НАМНУ» за угодою з НМАПО імені П.Л.Шупіка від 02.04.12 № 35/1-39/12/0417. Все вище зазначене підтверджено відповідними «Актами впровадження».

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота автором виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт державної установи «Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М.Марзеєва Національної академії медичних наук України»: "Удосконалення санітарно-гігієнічних підходів до проведення запобіжного державного санітарно-епідеміологічного нагляду за об'єктами містобудування" (шифр теми АМН 14.11, номер держреєстрації 0111U001693); "Гігієнічна оцінка планувальних рішень міст з різною містоутворюючою базою за станом забруднення навколишнього середовища та ризиком для здоров'я населення" (шифр теми АМН 02.14, номер держреєстрації 0114U001368), виконаних у 2011-2015 рр., та в рамках угоди з Державним підприємством Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «Діпромісто» імені Ю.М.Білоконя про виконання науково-дослідної роботи щодо "Розробки санітарно-епідеміологічної складової у розділах проекту ДБН «Планування та

забудова територій»” на заміну ДБН 360-92 «Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень», ДБН Б.2.4-1-94 «Планування і забудова сільських поселень», ДБН Б.2.4-3-95 «Генеральні плани сільськогосподарських підприємств», ДБН Б.2.4-4-97 «Планування та забудова малих сільськогосподарських підприємств та селянських (фермерських) господарств», ДБН Б.1-2-95 «Склад, зміст, порядок розроблення, погодження і затвердження комплексних схем транспорту для міст України», СНиП II-89-80 «Генеральные планы промышленных предприятий» (від 02.07.2015 р. № Н-2173/1/10-285-6-2015р.) у якості відповідального виконавця та виконавця НДР.

Положення та висновки дисертації добре аргументовані та підтверджені достатнім обсягом фактичного матеріалу, отриманого автором і обробленого статистично, з використанням сучасних стандартизованих методик. Репрезентативність отриманих здобувачем результатів забезпечена високим науково-методичним рівнем планування та проведення гігієнічних досліджень.

Відповідність дисертації профілю спеціалізованої вченої ради.

Дисертація Махнюк В.М. є завершеною працею, в якій вирішено важливе завдання гігієни, а саме: на підставі комплексних гігієнічних досліджень науково обґрунтовано елементи інтеграції та імплементації міжнародних вимог до національної нормативної бази з питань містобудування та забезпечення оптимальних умов життєдіяльності людини в сучасних населених пунктах з різною містоутворюючою структурою, розроблені нові гігієнічні підходи до їх реалізації. Результати цих досліджень мають суттєве значення для гігієнічної науки, санітарно-епідеміологічної практики та органів виконавчої влади різного рівня з метою прийняття управлінських рішень щодо впровадження гігієнічних підходів до планування та забудови міст з багатогалузевим та профілюючим господарським комплексом для створення безпечних умов життєдіяльності людини в процесі забудови території сучасних міст. Мета, завдання, методи досліджень, основні результати та висновки дисертації відповідають спеціальності 14.02.01 – гігієна та професійна патологія та профілю спеціалізованої вченої ради Д.26.604.01 ДУ «Інститут гігієни та медичної екології ім. О. М. Марзєєва Національної академії медичних наук України».

Аналіз змісту дисертації. Дисертаційна робота Махнюк Валентини Михайлівни написана за традиційною схемою на 269 сторінках друкованого тексту, викладена логічно, грамотно, ретельно оформлена, легко читається й сприймається. Проілюстрована 39 таблицями, 19 рисунками та 5 додатками.

Дисертація складається з вступу, 8 розділів власних досліджень, зокрема: огляд літератури, опис обсягу й методів дослідження, сім розділів власних досліджень, аналіз та узагальнення результатів досліджень, висновки. Список літератури складається з 525 літературних джерел, 469 з яких українською та російською мовами, 56 іноземних авторів. Слід зазначити, що літературні джерела, на які автор посилається в роботі, охоплюють усі розглянуті питання й згадуються у відповідних структурних підрозділах дисертації. Всі розділи дисертації написані на достатньо високому науковому й методичному рівні за

стилем викладення матеріалу, наведеними табличними та графічними зображеннями цифрового матеріалу. Висновки до роботи витікають із суті проведеного дослідження, викладені чітко й заперечень не викликають.

За своєю структурою, об'ємом виконаних досліджень, сформульованими науковими положеннями, висновками і практичним впровадженням результатів дисертація Махнюк В.М. є завершеною науково-дослідною роботою. Достатній обсяг та різноплановість досліджень стали запорукою успішного вирішення дисертантом поставлених у роботі завдань та досягнення її мети. Виконані дослідження на сьогодні вже частково впроваджені в практику санітарно-епідеміологічної служби та містобудівництва у вигляді 15 нормативно-методичних документів (внесені зміни до 2 національних законів, постанови Верховної Ради України, 2 постанов Кабінету Міністрів України, 5 ДБН, 3 ДСанПіНи та 2 чинних ДСП. Крім цього за участю автора видано 2 монографії та 9 інформаційних листів.

У вступі на сторінках 6-24 представлені дані про актуальність дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану 2 науково-дослідних робіт у яких автор була виконавцем досліджень. У вступі також висвітлені мета та завдання дослідження, наукова новизна одержаних результатів, їх теоретичне та практичне значення, особистий внесок автора, відомості про апробацію результатів дисертації та публікації. Для досягнення мети дисертаційної роботи автором сформульовано 8 завдань. Завдання адекватні поставленій меті наукової роботи. Вони реалізовані у відповідних розділах дисертаційної роботи. Матеріали вступної частини дисертації оцінюються позитивно.

Аналітичний огляд літератури (розділ I) містить відомості про наукові роботи, виконані переважно в останні роки, і що стосуються як актуальності так і важливості проблем, пов'язаних із плануванням та забудовою населених місць в умовах трансформаційних перетворень, що відбуваються в Україні в процесі формування її ринкової економіки та євроінтеграції.

Дисертант коментує дані літератури щодо сучасних принципів планування та забудови населених місць у країнах ближнього зарубіжжя. Робить узагальнення щодо недосконалості традиційних гігієнічних підходів за радянських часів. Дисертант також описує, що за даними літератури відсутні гігієнічні дослідження, що вирішували б комплексно проблему планування та забудови населених місць з урахуванням імплементації вимог європейського союзу в частині здоров'язберігаючої компоненти. Усього здобувачем використано 525 наукових джерел, переважна більшість яких надруковані вітчизняними дослідниками. Докладне ознайомлення з оглядом літератури та переліком посилань дозволяє констатувати, що дисертант добре володіє сучасною науковою літературою, вміє аналізувати, узагальнювати та робити відповідні логічні припущення й висновки. Проведений аналіз літературних джерел дозволив здобувачеві зробити висновок про актуальність своєї роботи, сформулювати мету та визначити 8 завдань дослідження для її досягнення. Розділ заслуговує позитивної оцінки.

Другий розділ «Матеріали та методи досліджень» на 12 сторінках містить обґрунтування вибору напрямку досліджень, обсягу, матеріалів, методів і загальної методики проведення досліджень з теми дисертаційної роботи. Для досягнення поставленої мети автором була розроблена спеціальна методологічна схема, що забезпечила можливість одержання повної та об'єктивної інформації при послідовному виконанні запланованих завдань. Описуються загальнонаукові та спеціальні методи аналізу нормативно-правового регулювання та наукової літератури у сфері містобудування, санітарно-епідеміологічної експертизи й гігієнічної оцінки проектів генпланів міст, будівництва об'єктів різного призначення; проектів санітарно-захисних зон для об'єктів різного класу небезпеки. Також епідеміологічне й медико-статистичне вивчення рівнів забруднення навколишнього природного середовища, показників захворюваності населення, оцінки ризику небезпечних факторів для здоров'я населення тощо. Слід відмітити, що програма досліджень є логічною та включає послідовні етапи, при впровадженні яких здобувач використовує адекватні, достатні за об'ємом, методи дослідження, практично реалізовує гігієнічні принципи нормативного і дослідницького прогнозування. Розділ оцінюється позитивно.

У третьому розділі дисертаційної роботи «Аналіз відповідності національного санітарного та містобудівного законодавства у сфері планування та забудови населених місць сучасним вимогам» автором викладені результати зробленого нею аналізу національного санітарного та містобудівного законодавства України у сфері планування та забудови населених місць на відповідність останнього сучасним вимогам та висвітлює його недоліки. Як зазначає дисертант відповідно до прийнятих у 2010-2014 рр. містобудівних законів України санітарно-епідеміологічна служба держави фактично усунена від здійснення запобіжного державного санітарно-епідеміологічного нагляду на етапах відведення земельної ділянки під будівництво об'єктів, проектуванням, будівництвом та введенням в експлуатацію об'єктів, будівництво яких завершено.

У цьому ж розділі дисертант справедливо зазначає, що новоутворена монополія Мінрегіону України реалізує нове містобудівне законодавство без участі Державної санітарно-епідеміологічної служби на етапах запобіжного санітарного нагляду за об'єктами, що проектуються та зводяться на території сучасних міст, зокрема об'єктів будівництва I-III категорій складності. А відсутність медичних висновків щодо безпеки для здоров'я людини при реалізації проектів генпланів міст з різним промисловим комплексом, не гарантує відсутності забруднення територій потенційно небезпечними для здоров'я населення факторами денатурованого довкілля.

Матеріали розділу заслуговують позитивної оцінки. За матеріалами розділу автором надруковано 7 наукових робіт.

Позитивно оцінюючи розділ разом з тим хотілось би почути думку автора чому вона повноваження санітарно-епідеміологічної служби України в сфері

запобіжного нагляду порівнює з аналогічними функціями традиційного запобіжного державного санітарно-епідеміологічного нагляду, що здійснюється санепідслужбою в Молдові. А як в інших країнах СНД?

Матеріали **розділу четвертого** «Гігієнічна оцінка генеральних планів міст з різною місто утворюючою базою» присвячені вивченню генпланів крупних міст України. Висновки автора за матеріалами розділу переконливі, достатньо ілюстровані рисунками. За результатами гігієнічної оцінки генеральних планів трьох крупних міст Києва, Львова і Черкас автор доводить, що сучасна планувальна організація територій трьох крупних міст має ідентичні санітарно-гігієнічні проблеми. Автором проведений аналіз якості повітряного середовища приміагістральних територій вулиць загальноміського значення в центральній (старій) частині з 5-ти поверховою житловою забудовою та в нових житлових масивах із будівлями баштового типу на прикладі м. Києва та розроблені гігієнічні рекомендації.

За матеріалами розділу автором надруковано 3 статті.

Позитивно оцінюючи розділ, разом з тим хотілось би отримати відповідь на запитання, чому саме автор обрала для визначення санітарно-гігієнічних проблем сучасної планувальної організації забудови територій населених міст України Київ, Львів і Черкаси з їх містоутворюючою базою. Місто Київ, як відомо, столичне місто з чисельністю населення біля 3 млн., ущільнюється останніми роками «висотками», зокрема і в історичній частині міста, чого не скажеш про місто Львів, історична частина якого не зазнає хаотичної забудови. Черкаси – місто обласного значення з розвинутою хімічною промисловістю в якому проживає близько 275 тис. населення?

Розділ п'ятий «Оцінка ризику забруднення атмосферного повітря для здоров'я населення у містах з багатогалузевим та профілюючим промисловим комплексом» присвячений власним дослідженням автора щодо визначення ступеню ризику забруднення атмосферного повітря для здоров'я населення у містах з багатогалузевим та профілюючим промисловим комплексом.

У цьому ж розділі представлено матеріали з вивчення динаміки забруднення атмосферного повітря у трьох крупних містах України – Києві, Львові та Черкасах за 20-річний період та визначені неканцерогенні та канцерогенні ефекти за 20 років у вказаних містах.

Далі автором проаналізовано дані захворюваності населення у досліджуваних містах та встановлено, що на всіх досліджуваних територіях перше місце посідають захворювання системи органів дихання, друге місце займають захворювання системи органів кровообігу, третє займають захворювання сечостатевої системи. У м. Києві спостерігається найвищий рівень захворюваності на інфекційні та паразитарні захворювання і травматизм, що пов'язано з високою щільністю населення та інтенсивністю транспортного руху. Захворюваність на новоутворення має тенденцію до зростання в цілому по Україні та у всіх трьох містах. У м. Києві ці показники перевищують загальнодержавні і зростають у динаміці, що автором пояснюється з одного боку – високим рівнем забруднення атмосферного повітря, в тому числі

канцерогенними речовинами, з іншого – кращим рівнем діагностики та доступністю до висококваліфікованої медичної допомоги.

Розділ достатньо ілюстрований таблицями і рисунками. За матеріалами розділу дисертантом опубліковано 3 наукові роботи у виданнях, рекомендованих ДАК України.

Розділ заслуговує позитивної оцінки. Разом з тим хотілось би також звернути увагу автора, що для визначення ризику очікуваного забруднення атмосферного повітря населених місць центральною геофізичною обсерваторією МНС України визначається індекс забруднення атмосфери (ІЗА). При цьому обчислюється середньодобова сума вмісту п'яти основних домішок, розділена на середньодобову граничну концентрацію цих домішок з урахуванням класу небезпеки цього домішку. При цьому Визначено 4 рівні ІЗА: дуже високий — понад 14; високий — від 7,0 до 14,0; підвищений — від 5,0 до 7,0 та низький — менше 5,0. За ІЗА рівень забруднення атмосферного повітря в Києві (9,0) оцінюється як високий, в Черкасах (6,2) та Львові (5,6) – підвищений. Як автор може пояснити, що за період 1990-2011 роки визначений нею ІЗА не співпадає з даними центральної геофізичної обсерваторії МНС?

Хотілось би почути пояснення автора, чим обумовлений зв'язок між високим рівнем інфекційних, паразитарних захворювань також травматизму серед населення м. Києва з інтенсивністю транспортного руху?

У розділі шостому «Обґрунтування гігієнічних підходів до планування та забудови територій сучасних населених місць» подано матеріали результатів проведених гігієнічних досліджень щодо оптимізації чинних нормативних СЗЗ для об'єктів різного класу небезпеки залежно від технології виробництва, потужності, впровадження природоохоронних заходів, оцінки ризику для здоров'я на прикладі 130 об'єктів газовидобування, та створено алгоритм їх визначення. Установлено нові диференційовані нормативні СЗЗ, в доповнення до єдиної чинної 1000 м СЗЗ, для газових свердловин: з буровими установками, які працюють на дизельних двигунах – 500 м; з буровими установками, які працюють на електроприводі – 300 м, що включено до санітарної класифікації підприємств ДСП № 173-96 в установленому порядку та впроваджено на місцях.

Дані автора переконливі, ілюстровані результатами експериментальних досліджень автора, представленими в 7 таблицях. Матеріали розділу опубліковані в виданнях, рекомендованих ДАК України.

Розділ сьомий «Експертна оцінка пропозицій щодо удосконалення нормативно-правової бази з питань гігієни планування та забудови населених місць» присвячений власним дослідженням автора з удосконалення нормативно-правової бази з питань гігієни планування та забудови населених місць. У цьому ж розділі представлено матеріали з вивчення на підставі системного підходу до аналізу 112 нормативно - правових документів санітарного та містобудівного законодавства України та зарубіжних держав.

Автором розроблені анкети (за 114 позиціями) щодо вдосконалення питань при плануванні та забудові населених місць у сфері: гігієни планування населених місць у Законі України «Про забезпечення санітарного та

епідемічного благополуччя населення»; реалізації санітарно-епідеміологічної складової у Законі України «Про регулювання містобудівної діяльності»; реалізації санітарно-епідеміологічної складової у Законі України «Про архітектурну діяльність».

За методом Фішера нею проведена експертна оцінка розроблених пропозицій щодо удосконалення санітарного та містобудівного законодавства фахівцями Державної санітарно-епідеміологічної служби України. Перевірку гіпотези та ступінь узгодженості думок експертів оцінювався за критерієм Пірсона методом χ^2 . На основі експертної оцінки автором обґрунтовані зміни до санітарного та містобудівного законодавства в частині запровадження обов'язкової санітарно-епідеміологічної оцінки при спорудженні об'єктів з високим та середнім ступенем ризику за медичними критеріями (рівнем санітарного та епідемічного благополуччя) та декларативного принципу із заповненням та поданням гігієнічної декларації при спорудженні об'єктів з низьким ступенем ризику. Розділ ілюстрований таблицями і рисунками. За матеріалами розділу дисертантом опубліковано 8 наукових робіт, 5 з яких надруковані у виданнях, рекомендованих ДАК України. Розділ заслуговує позитивної оцінки.

У розділі восьмому «Забезпечення санітарно-епідеміологічної складової у нормуванні планування та забудови територій населених місць України з обґрунтуванням імплементації вимог директив ЄС» подано матеріали результатів вивчення європейського досвіду щодо забезпечення санітарно-епідеміологічної складової у нормуванні планування і забудови територій країн ЄС та обґрунтовано її впровадження при розробці вітчизняних норм у цій сфері.

За результатами аналізу міжнародного досвіду та вимог директив ЄС, а саме консolidованої версії Регламенту ЄС № 305/2011 Європейського Парламенту і Ради та Директиви 2008/50/ЄС «Про якість атмосферного повітря та чистіше повітря для Європи» нею імплементовано ризиковий підхід у містобудівну нормативну при вирішенні питань будівництва/реконструкції промислових та виробничих об'єктів. Нею обґрунтована зміна до змісту Закону України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" - нова окрема стаття "Санітарно-епідеміологічний аудит на етапі будівництва та функціонування об'єктів", що заслуговує позитивної оцінки.

У розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» автор узагальнює результати виконаної роботи та зазначає, що вирішення завдань, поставлених при виконанні дисертаційної роботи, дозволило досягти поставленої мети. Розділ заслуговує позитивної оцінки.

У висновках дисертаційної роботи автор узагальнює, аналізує і підсумовує, отримані ним результати. Висновки, а їх 10, є логічним завершенням дисертації. Вони відбивають реалізацію поставлених завдань, містять найважливіші наукові, теоретичні та практичні результати, отримані автором, ілюстровані цифровим матеріалом. Висновки роботи сформульовано у відповідності з отриманими результатами, оцінюються позитивно.

Автором розроблені «**Практичні рекомендації**» для впровадження на державному та регіональному рівнях. Нею запропоновано, в умовах реформування та оптимізації центральних органів виконавчої влади в Україні, створення нових відомств (агенцій) та служб, яким передані функції запобіжного державного санітарно-епідеміологічного нагляду і які керуються нормативною базою Державної санітарно-епідеміологічної служби України з питань санітарного та епідемічного благополуччя населення, започаткувано на рівні центральних органів виконавчої влади, обов'язкове відрахування коштів до спеціального фонду держбюджету із санепідблагополуччя населення на розробку нових та перегляд чинних гігієнічних нормативів з елементами імплементації вимог директив ЄС.

На регіональному рівні створення на регіональному рівні постійно діючих баз передового досвіду для навчання фахівців різних відомств, до компетенції яких входить вирішення питань планування та забудови населених місць, та отримання ними додаткових теоретичних знань з питань гігієни навколишнього середовища та проведення оцінки ризику впливу діючих підприємств на здоров'я населення із залученням науково-педагогічного потенціалу гігієнічних кафедр вишів та інститутів гігієнічного профілю, що надзвичайно актуально та заслуговує позитивної оцінки в сенсі затребуваності кадрового потенціалу фахівців-гігієністів.

Закінчується дисертація даними про реалізацію впроваджень результатів дисертаційної роботи, розробленими та запропонованими автором для втілення при реалізації державної політики забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення при плануванні та забудові населених місць.

I, нарешті у **переліку посилань** автором представлено список використаних джерел. Наведений список літератури, складений згідно з вимогами, але мають місце окремі друкарські помилки.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових і фахових виданнях. Отримані результати наукових досліджень при виконанні дисертаційної роботи були апробовані на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях і з'їздах. За результатами досліджень опубліковано 80 наукових робіт, з яких 29 статей, у тому числі 17 у наукових фахових виданнях України, 7 статей у провідних наукових виданнях іноземних держав та журналах, визначених ДАК України як наукометричні (з них 5 самостійних), 2 монографії, 3 ДСанПіНи, 2 зміни до чинних ДСП та 5 – до ДБН, 51 публікації у матеріалах науково-практичних з'їздів, конференцій, симпозіумів, у тому числі й міжнародних. Матеріали дисертації відображені у 9-и інформаційних листах. Відмічені публікації повною мірою висвітлюють наукові положення та висновки, які сформульовані в дисертації, повнота викладу яких відповідає вимогам ВАК України.

Позитивно оцінюючи цю частину дисертаційної роботи, разом з тим, хотілось би отримати пояснення від автора про зв'язок з темою дисертаційного дослідження наступних, опублікованих нею, праць: №№ 8, 25, 26 також ДСанПіН 2.3.177-2012; ДСанПіН № 259-13 та № 678?

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації. Зауважень щодо оформлення дисертаційної роботи та автореферату немає. Структура та зміст автореферату ідентичні тим, що наведені в дисертації. Висновки по дисертації конкретні, відповідають завданням дослідження, відображають усі закономірності, що адекватно впливають з результатів роботи, є цілком логічними, науково обґрунтованими, такими, що мають об'єктивне підґрунтя та носять чітко виражений інформативний характер. Висновки привертають увагу на себе вагомою науковою новизною теоретичною та практичною значимістю для сучасної гігієнічної науки та санітарно-епідеміологічної практики. Отже, дисертаційна робота Махнюк Валентини Михайлівни «Наукове обґрунтування нових гігієнічних підходів до сучасного містобудування в Україні», не зважаючи на висловленні зауваження, що не мають принципового характеру, заслуговує позитивної оцінки.

Висновок. Дисертаційна робота Махнюк Валентини Михайлівни «Наукове обґрунтування нових гігієнічних підходів до сучасного містобудування в Україні» представлена на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.02.01 – "Гігієна та професійна патологія" є самостійною завершеною працею, в якій на підставі проведення комплексних наукових досліджень, з використанням сучасних методів багатовимірного статистичного аналізу і математичного прогнозування вперше розроблено науково-обґрунтовану цілісну концепцію гігієнічного супроводу планування та забудови населених місць. Результати цих досліджень мають суттєве значення для гігієнічної науки, санітарно-епідеміологічної практики та містобудування.

За своєю актуальністю, методичним рівнем, науковою новизною, теоретичним узагальненням та практичним значенням, повнотою їх відображення у фахових виданнях, логічністю і обґрунтованістю висновків дисертаційна робота повністю відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук, передбачених пп. 9 та 10 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою КМ України № 567 від 24 липня 2013 р., а її автор Махнюк Валентина Михайлівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.02.01 – "Гігієна та професійна патологія" (медичні науки).

Офіційний опонент:

завідувач кафедри комунальної гігієни
та екології людини з секцією гігієни
дітей та підлітків
НМУ імені О.О.Богомольця
доктор медичних наук, професор

С.І. Гаркавий

